

Jaarverslag

Aansluitingsnetwerk VO-HO Fryslân

2014

Leeuwarden, 26 maart 2015

Inhoudsopgave

1.	Opbrengsten Aansluitingsnetwerk in 2014.....	4
1.1	LOB trajecten versterkt.....	4
1.2	DOTs: investering in kwaliteit van docenten	4
1.3	HBO-Aansluitingsmonitor.....	4
2.	Resultaten netwerk in relatie tot doelstellingen	5
3.	Werkgroepen	6
3.1	Werkgroep LOB communicatie.....	6
3.2	Werkgroep LOB onderwijs.....	6
3.3	Stuurgroep	7
4.	Bijeenkomsten & conferenties	8
5.	Samenwerking in regionaal vo-ho netwerk Noord	9
6.	Monitoren	10
6.1	Terugkoppeling Studieresultaten Propedeuse: Friese studenten scoren beter	10
6.2	HBO-Aansluitingsmonitor	10
7.	Kenniscirculatie.....	11

Bijlage: Overzicht van actoren binnen het Aansluitingsnetwerk

1. Opbrengsten Aansluitingsnetwerk in 2014

1.1 LOB trajecten versterkt

Het aanbod en de deelname van leerlingen aan LOB activiteiten is in 2014 verder toegenomen. Alle activiteiten worden jaarlijks geëvalueerd. Leerlingen beoordelen de LOB activiteiten in het algemeen als zeer positief, ze dragen bij aan bewustwording en kennis over de uiteindelijke profielkeuze (havo 3) en studiekeuze. Het afgelopen jaar zijn weer diverse verbeteringen in de programma's van Wegwijsdag, DIG-IT en Proefstuderen doorgevoerd.

De lijst aanbevolen vakken voor havo 3 wordt door de decanen als zeer waardevol ervaren.

1.2 DOTs: investering in kwaliteit van docenten

In 2014 zijn Docent Ontwikkel Teams (DOTs) voor Nederlands, scheikunde, biologie, wiskunde, NLT en O&O actief geweest en hebben zich verder ontwikkeld. In totaal hebben 50 docenten uit vo en hbo aan DOTs deelgenomen. Het Aansluitingsnetwerk ondersteunt de organisatie van de DOTs.

DOTs fungeren als platforms waarin vo en hbo docenten samen werken aan docentprofessionalisering. Vakkennis uit vo en hbo, en ook werkvelden, komt bij elkaar en dat heeft naast kennisoverdracht interessante onderwijsproducten opgeleverd.

De meeste DOTs zijn inmiddels geregistreerd op www.registerleraar.nl. Vo-docenten kunnen op deze website de tijdsinvestering in eigen professionalisering bij de DOTs uitdraaien en opnemen in het professionaliseringsplan met de teamleider.

1.3 HBO-Aansluitingsmonitor

Het tweejaarlijkse onderzoek van HBO-Aansluitingsmonitor onder propedeuse studenten van vijf noordelijke hogescholen heeft plaatsgevonden van 15 november tot de kerstvakantie. De respons varieerde van 20 % bij NHL en Stenden tot 30% bij VHL. De respons varieerde sterk per opleiding. Topper met een respons van 64% was de opleiding Kust- en Zeemanagement van hogeschool VHL.

Voor sommige scholen kan de relatief lage respons betekenen dat de schoolrespons te laag zal zijn voor het aanmaken van een schoolrapportage (respons n>15).

Afgelopen jaar heeft Windesheim aangegeven vanaf 2016 te willen stoppen met deelname aan HBO-Aansluitingsmonitor. De resterende noordelijke hogescholen zijn in overleg over hoe HBO-Aansluitingsmonitor een vernieuwde start kan maken.

De werkgroep van HBO-Aansluitingsmonitor heeft ook contact met collega onderzoekers van de G5 randstadhogescholen over uitwisseling van kennis en mogelijke samenwerking.

2. Resultaten netwerk in relatie tot doelstellingen

Alle activiteiten van het Aansluitingsnetwerk VO-HO Fryslân passen binnen de kaders van de kwaliteitszorg en worden daarom gerelateerd aan de doelstellingen. Het Aansluitingsnetwerk VO-HO Fryslân heeft als doel de aansluiting te verbeteren voor leerlingen die vanuit het VO doorstromen naar een opleiding in het HO.

Zij tracht dit te bereiken door:

1. Samenhangend aanbod voor LOB
2. Bevorderen aansluiting op leerinhoud en pedagogisch/didactische aanpak
3. Monitoren van de aansluiting
4. Stimuleren kenniscirculatie in VO en HO

Hieronder worden de resultaten van het afgelopen jaar afgezet tegen de bovengenoemde punten:

LOB-communicatie	Wegwijsdag	1, 3
	DIG-IT	1, 3
	Proefstuderen / meeloopdagen	1, 3
LOB-onderwijs	Lijst aanbevolen vakken	1
	Vaksteunpunten (onder meer Netwerk Noord)	2, 4
	Docent Ontwikkel Teams (DOTs)	2, 4
Bijeenkomsten	Conferenties bèta docenten	2, 4
	Jaarvergadering	4
	Decanendag	4
	Netwerk diner	4
	Taalconferentie	2, 4
Monitoren	Rapport Propedeuseresultaten	3
	HBO-Aansluitingsmonitor	3
Kenniscirculatie	Websites	1, 2, 4
	Nieuwsbrief	1, 2, 4

3. Werkgroepen

3.1 Werkgroep LOB communicatie

In de werkgroep LOB communicatie van het Aansluitingsnetwerk werken communicatiespecialisten van de drie Friese hogescholen en twee decanen van de decanenkring Friesland samen onder voorzitterschap van Bert Jan Flim. De commissie houdt zich bezig met het inhoudelijk afstemmen en organiseren van activiteiten voor leerlingen in kader van loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB).

Havo 3 activiteiten

In januari 2015 heeft de WegWijsDag voor de vijfde maal plaatsgevonden met een coördinerende taak van het Aansluitingsnetwerk. Ca. 1.800 havo 3 / vwo 3 leerlingen hebben bij de NHL Hogeschool, Stenden Hogeschool en/of de Hogeschool Van Hall Larenstein korte workshops gevolgd in het kader van een eerste kennismaking met een hbo opleiding en werkvelden.

Doel is om leerlingen te ondersteunen bij de profielkeuze. Leerlingen konden zich aanmelden via de website van het Aansluitingsnetwerk. De organisatie was in handen het bureau Drent Events en verliep uitstekend.

Havo 4 activiteiten

In mei 2014 hebben twaalf scholen deelgenomen aan het DIG-IT programma voor havo 4-leerlingen. Ook bij dit onderdeel bieden de drie hogescholen een programma aan dat leerlingen een beter beeld moet geven van het werkveld van hun toekomstige studierichting. Uit de evaluatie bleek dat leerlingen de inhoud van de activiteiten zeer waarderen. Aandachtspunt: het Profielwerkstuk (PWS) inzetten als LOB-instrument. Dit aspect wordt meegenomen bij de vormgeving van DIG-IT van het lopend jaar op 20 mei 2015. Hogeschool VHL biedt op de website suggesties aan voor profielwerkstukken in de vorm van onderwerpen, onderzoeksvragen en bijbehorende bronnen.

Havo 5 activiteiten

De drie hogescholen bieden de mogelijkheid tot Proefstuderen en meelopen. Leerlingen van (met name) havo 5 lopen een dag mee met een student van de studie van hun voorkeur. Deze mogelijkheden worden zeer gewaardeerd door de aspirant studenten, met name wanneer zij een realistisch beeld krijgen van de studie. Ook is het bij de meeste opleidingen van de hogescholen mogelijk (door middel van aanmelding via de website) om op een ander moment mee te lopen dan op genoemde datum. Deze flexibiliteit spreekt aan.

Kennis van mogelijkheden die hogescholen bieden

Het valt op dat bij leerlingen op de vo scholen lang niet altijd bekend is welke mogelijkheden hogescholen bieden bij de oriëntatie op studie en beroep. Veel informatie is er wel maar kennelijk onvoldoende bereikbaar voor de leerling (en zijn ouders?). De werkgroep heeft een nieuw leerlingenportaal ontwikkeld (www.hboleewarden.nl) dat in samengevatte vorm en op toegankelijke wijze een overzicht biedt aan leerlingen vanaf havo-3 van het totaal aan mogelijkheden om zich inhoudelijk op hun toekomst te oriënteren.

3.2 Werkgroep LOB onderwijs

In de werkgroep LOB onderwijs van het Aansluitingsnetwerk werken vertegenwoordigers van het ho, een decaan van decanenkring Friesland en een vo-vertegenwoordiger uit de stuurgroep samen onder voorzitterschap van Jelle Nauta. Aandachtsgebieden van de werkgroep zijn:

- DOTs
- Docentenconferenties
- Organisatie van symposium / netwerkdiner
- Terugkoppeling propedeuse resultaten
- Afstemming met werkgroep HBO-Aansluitingsmonitor
- Netwerk vo-ho Noord
- Lijst aanbevolen vakken voor derdeklassers havo / vwo
- Ontwikkelingen vanuit LICA/SLO/landelijke vaksteunpunten

3.3 Stuurgroep

Simone Schoonhoven heeft Geiske Tol opgevolgd als vertegenwoordiger vanuit NHL hogeschool in de stuurgroep.

4. Bijeenkomsten & conferenties

Jaarvergadering 27 maart 2014

Op de jaarvergadering in maart 2014 waren ca. 30 vertegenwoordigers uit het vo en ho aanwezig. Tijdens deze vergadering zijn het beleids- en activiteitenplan 2014-2015, inclusief de exploitatie en begroting vastgesteld. Een nieuw onderdeel daarvan was het strategisch plan 2014-2018 van het Aansluitingsnetwerk dat ook door de vergadering is besproken en goedgekeurd.

Aansluitend op de presentatie van Jan Kamphorst, onderzoeker van HBO-Aansluitingsmonitor, is gediscussieerd over welke factoren positief uitpakken op studenttevredenheid over de aansluiting en op studiesucces.

Bèta conferentie (20 juni 2014)

De bèta- docentenconferentie van 20 juni is bezocht door 80 deelnemers uit vo en ho; het thema was 3D-printing. Key-note sprekers waren Kjeld van Bommel van TNO over innovatieve ontwikkelingen op het gebied van 3D-foodprinting en Paula van den Brink van hogeschool Van Hall Larenstein over 3D-printen van keramische waterfilters. Op de conferentie was een breed aanbod van de stands en workshops waaronder vertegenwoordigers van registerleraar, presentatie jaarprogramma Netwerk Noord en opbrengsten en programma's van DOTs.

Uit de evaluatie blijkt dat de deelnemers de dag positief hebben gewaardeerd. De opbrengsten van de dag zijn verspreid onder de deelnemers en vastgelegd op de website <http://vo-ho.nl/steunpunten>

Decanendag bij VHL (22 januari 2015)

Op donderdag 22 januari hebben 80 decanen en mentoren uit het voortgezet, middelbaar en hoger (beroeps)onderwijs een bezoek gebracht aan de jaarlijkse Decanendag, dit jaar bij hogeschool VHL met als thema 'Laat je niet gek maken'.

Netwerkdiner (9 december 2014)

Een dertigtal managers en decanen uit het vo en ho troffen elkaar in de informele sfeer van het restaurant van Stenden Hogeschool. Per gang werd gewisseld van tafel, zodat een optimale sfeer ontstond voor het uitwisselen van ideeën over de aansluiting tussen vo en ho. Tussendoor vertelden studenten van de drie hogescholen hoe zij de overgang naar het hoger onderwijs hebben ervaren en wat daaraan beter kan. Eén van hen riep de aanwezige vo-docenten op om hun leerlingen ook in grote groepen (vanaf 12 personen) te laten samenwerken, onder meer bij het maken van werkstukken.

Talenconferentie NHL (12 maart 2015)

Voor de talenconferentie van 12 maart 2015 hebben in totaal 82 docenten, studenten en onderwijsmanagers uit vo en ho zich aangemeld. De key-note, over dilemma's in het (talen)onderwijs, werd verzorgd door Annemie van der Putten, rector van het Stedelijk Gymnasium en van Piter Jelles !mpulse. De workshops boden een scala aan didactische en inhoudelijke tips voor de talen docenten. In hoeverre zijn klassieke toetsmiddelen als boekverslag en het mondelinge tentamen aan vervanging toe? Is 'flipping the classroom' inmiddels een realistische optie? En in hoeverre is het mogelijk om, bij wijze van PWS, een grote groep leerlingen één boek te laten schrijven? De deelnemers wisselden intensief ervaringen uit om in de eigen klas en school mee aan de slag te gaan.

5. Samenwerking in regionaal vo-ho netwerk Noord

Al sinds 2006 werkt het Aansluitingsnetwerk samen met het bètasteunpunt van de RUG. In 2012 is dit steunpunt omgedoopt tot *vo-ho netwerk Noord*. Aanleiding hiervan was de opzet van regionale samenwerkingsverbanden tussen vo, hbo en wo in een tiental regio's. Centraal staat de vernieuwing van examenprogramma's bij natuurkunde, scheikunde, biologie, wiskunde, Onderzoek & Ontwerpen (O&O) en Natuur, Leven & Technologie (NLT).

Het Aansluitingsnetwerk participeerde afgelopen jaar actief in DOTs en netwerkbijeenkomsten voor docenten en TOA's (Technisch Onderwijs Assistenten). Het DOT NLT/O&O heeft als coach Mart Mojet van RSG Sneek en komt maandelijks in Groningen bijeen. In Leeuwarden zijn drie bèta DOTs actief: Jan van Lune (Stellingwerf college) is de coach van scheikunde, Peter Visser (Dingstede) is de coach van biologie en Dédé de Haan (NHL hogeschool) is de coach van wiskunde. De belangstelling voor de DOT bijeenkomsten varieert van 5 – 20 docenten uit vo en hbo.

Het gezamenlijke DOT NLT/O&O is met ondersteuning van het Landelijk Vaksteunpunt NLT en Stichting Technasium in een gevorderd stadium met de ontwikkeling van nieuwe NLT/O&O modules/opdrachten, voor havo en vwo, met als thema de 3D-printer: wie ontwerpt daarmee de snelste zonneboot?

Het Aansluitingsnetwerk heeft een aandeel op de bèta docentendagen van de RUG (18 december 2014) en Hanzehogeschool (18 februari 2015) gehad. Omgekeerd hebben RUG en Hanzehogeschool een aandeel op de bèta docentendagen in Leeuwarden.

Jan van Lune heeft op basis van een eerdere cursus van de RUG een didactische cursus voor TOA's ontwikkeld. Helaas bleek hiervoor niet voldoende belangstelling om daadwerkelijk aan te bieden. Mogelijk dat de cursus in 2015 alsnog kan gaan draaien.

Het Aansluitingsnetwerk is namens Netwerk Noord vertegenwoordigd in de landelijke vaksteunpunten van biologie (Peter Visser, coach DOT biologie), NLT (Mart Mojet, coach DOT NLT) en wiskunde (Jelle Nauta).

6. Monitoren

6.1 Terugkoppeling Studieresultaten Propedeuse: Friese studenten scoren beter

In september 2014 verscheen het Propedeuserapport 2012-2013 Hbo Fryslân. In dat studiejaar is het percentage Friese studenten dat de oorspronkelijk gekozen studie is blijven volgen iets gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. 66% van de studenten in dat jaar bleven dezelfde studie volgen. In de twee voorgaande jaren was dit 63% en 60%. Nog steeds haakt één op de drie eerstejaars studenten (in Friesland) af bij dezelfde studie.

Landelijk gezien is het aantal studenten dat vasthoudt aan hun oorspronkelijke studiekeuze ongeveer gelijk gebleven in vergelijking met de voorgaande jaren. Het rendement in het studiejaar 2011-2012 was 61%. In de twee voorgaande jaren was het respectievelijk 60% en 51%. Hiermee is het studierendement van Friese leerlingen hoger in vergelijking met alle eerstejaars studenten in Nederland.

Voor het eerst werd dit jaar de tabel 'Vergelijking resultaten Friese scholen van de Hbo-Aansluitingsmonitor 2012-2013' toegevoegd aan het propedeuserapport. Hierin worden de Friese scholen op een groot aantal punten met elkaar vergeleken, waardoor zij inzicht kregen in hun sterke en zwakke punten. Mede daardoor deed het rapport veel stof opwaaien in de pers.

6.2 HBO-Aansluitingsmonitor

Eind 2014 is van het studenttevredenheidsonderzoek van HBO-Aansluitingsmonitor uitgezet onder alle propedeuse studenten van vijf noordelijke hogescholen. De vragen over intake zijn aangepast in de richting van de 1 mei maatregelen waarin de studiekeuzecheck centraal staat.

De vier hoofdthema's van het onderzoek zijn:

1. Tevredenheid over de voorlichting
2. Factoren die invloed hebben op het studiekeuzeproces
3. Vakinhoudelijke aansluiting en aansluiting qua werkvormen
4. Verwachtingen over en tevredenheid met de opleiding

De monitor geeft opleidingen en toeleverende scholen (met voldoende respons) inzicht in:

- aansluitfactoren die goed scoren, dan wel verbetering behoeven;
- succesfactoren met betrekking tot studiesucces;
- effectiviteit van studiekeuzeactiviteiten
- verbeterpunten in het kader van kwaliteitszorg

De respons van het onderzoek was matig met gemiddeld ruim 20%. Studenten lijken steeds minder bereid vragenlijsten in te vullen.

Algemene rapportages worden geplaatst op de website www.hboaansluitingsmonitor.nl.

7. Kenniscirculatie

Website www.vo-ho.nl

De website voorziet in actuele informatie, onder andere:

- Over alle vo-ho activiteiten voor alle actoren
- Rapportages HBO-Aansluitingsmonitor (ook: www.hboaansluitingsmonitor.nl)
- Steunpunten vakken / DOTs

Website www.hboleeuwarden.nl

Deze nieuwe portal biedt leerlingen de mogelijkheid om te zoeken op studiekeuzeactiviteiten bij het hoger onderwijs in Leeuwarden. Voor vwo leerlingen zijn ook links opgenomen naar universiteiten. De portal wordt ook gebruikt voor aanmelding van deelname aan de wegwijsdag en DIG-IT.

LinkedIn

Het aansluitingsnetwerk is actief op LinkedIn met een discussiegroep.

Presentaties vo-ho regionaal en landelijk

- Workshop door Mart Mojet en Jelle Nauta op landelijke NLT conferentie van 5 februari 2015

Nieuwsbrieven

In 2014 zijn er vier vo-ho Nieuwsbrieven verschenen en verzonden naar ca. vijfhonderd mailadressen. De nieuwsbrieven zijn ook digitaal op www.vo-ho.nl beschikbaar.

Docent Ontwikkel Teams (DOTs)

De volgende DOT's zijn actief:

- Natuur, Leven en Technologie (NLT)
- Onderzoeken & Ontwerpen (O&O)
- Scheikunde
- Wiskunde
- Economie
- Nederlands
- Biologie

De opbrengsten van DOTs worden gedeeld via de website, docentenconferenties en Nieuwsbrieven.

Media

Bert Jan is op Omrop Fryslân geïnterviewd over de uitkomsten van het propedeuserapport Terugkoppeling studieresultaten.

Mart Mojet heeft met ondersteuning van hogeschool VHL bij RSG-Sneek een landelijk internetcollege voor het vak NLT georganiseerd. Mart is coach van het DOT NLT.

Bijlage: Overzicht van actoren binnen het Aansluitingsnetwerk

Deelnemende VO-scholen:

1. Bornego College
2. Christelijk Gymnasium Beyers Naudé
3. CSG Anna Maria van Schurman
4. CSG Bogerman
5. CSG Comenius
6. CSG Lauwers College
7. CSG Liudger
8. Dockinga College
9. Havo Top Burgum
10. Linde College
11. Marne College
12. OSG Piter Jelles – Montessori / Impuls / Kollum
13. OSG Piter Jelles – Leeuwarder Lyceum
14. OSG Piter Jelles – Gymnasium
15. OSG Sevenwolden
16. OSG Singelland - Drachtster Lyceum
17. RSG Magister Alvinus
18. RSG Simon Vestdijk
19. Stellingwerf college
20. VAVO Friesland College

Deelnemende HO-instellingen:

1. Hogeschool Van Hall Larenstein (VHL)
2. NHL hogeschool (NHL)
3. Stenden hogeschool
4. Rijksuniversiteit Groningen – vestiging Friesland
5. Universiteit Twente

Leden stuurgroep:

- K.W. van der Hoek (voorzitter, lid college van bestuur Stenden hogeschool)
S. Schoonhoven (hoofd Onderwijs & Kwaliteit, NHL hogeschool)
T. Huisman (directeur Diermanagement, Bedrijfskunde & Agribusiness en IBMS, hogeschool Van Hall Larenstein)
H. Dol (conrector Leeuwarder Lyceum, vertegenwoordiger Pompeblêd scholengroep)
S. Stelwagen (directie Simon Vestdijk, vertegenwoordiging Pompeblêd scholengroep)
G. Spoelstra (directie Comenius, vertegenwoordiging Fricolore scholengroep)
P. van de Peppel (teamleider Liudger, vertegenwoordiging Fricolore scholengroep)
B.J. Flim (coördinator, docent en havo-coördinator Vavo, Friesland College)
J. Nauta (coördinator, docent LS&T, hogeschool Van Hall Larenstein)

Secretariaat:

- N. Fledderus (front-office, medewerker secretariaat hogeschool Van Hall Larenstein)
H. Mesken-Hoks (back-office, medewerker maatschappelijke stages Linde college, Wolvega)

Leden werkgroep LOB communicatie:

- G. Hermans (decaan, Drachtster Lyceum)
C. Apperloo (decaan, Liudger/Drachtster Lyceum Burgum)
S. Bosma (hogeschool Van Hall Larenstein)
M. Bazuin (NHL hogeschool)
I. Toering (Stenden hogeschool)
B.J. Flim (voorzitter)

Leden werkgroep LOB Onderwijs:

- G. Spoelstra (CSG Comenius)
F. Meinderstma (decaan, Bornego)
M. Geerts (beleidsmedewerker, Stenden hogeschool)
I. Vermeulen (beleidsmedewerker, NHL hogeschool)
B. Dijkstra (hogeschool Van Hall Larenstein)
J. Nauta (voorzitter werkgroep)